

AHO JUHANI

YKSIN

Juhani Aho

Yksin

http://www.litres.ru/pages/biblio_book/?art=36367542

Yksin:

Содержание

I	5
II	14
Конец ознакомительного фрагмента.	31

Juhani Aho

Yksin

Soitto on suruista tehty, murehista muovaeltu.

I

Illallinen oli syöty, istuttiin salissa ja kello kävi jo kahtatoista. Oli ollut koko illan kankeata ja puheet ilman sisältöä.

Keskustelu oli ujunut laihaksi ja uhkasi kokonaan katketa. Kun kadulla ajavan ajurin rattaat olivat lakanneet särkemästä hiljaisuutta, kuului vain lampun sydämen ynisevä laulu.

Näin, että Anna kätki salaa haukotuksen kouraansa. Veli, joka loikoi nojatuolissa jalat suorina, haukotteli peittelemättä—sillä me olimme vanhat ystävät. En enää voinut jäädä pitemmälle istumaan, vaikka olisin vielä hetkisen tahtonut katsella häntä täältä lampun varjon puolipimeästä tuohon, jossa hän istui likellä valoa, kumartuneena kudoksensa yli. Nyt hän pani sen pois pöydälle ja aikoi nähtävästi nousta. Minä ehätin ennen, otin lakkini pianon päältä ja kumarsin äidille.

–Joko sinä nyt menet? kysyi hän, mutta ojensi kuitenkin kätensä.

–Johan on aika, sanoin minä, eikä ollut minulla kylläksi ylpeyttä estääkseni alakuloisuutta äänestäni, vaikka ymmärsin, että olisi pitänyt.

–No, hyvästi sitten, ja onnea matkalle! Hän toivotti lisäksi terveyttä ja hyvinvointia ja käski tuoda paljon uusia aatteita ulkomailta.

–Kuinka paljon, kapsäkinkö täydeltä?—Ja minä koetin vivahduttaa ääneni katkeran ylenkatseelliseksi.

–Terve sitten, voi hyvin, elä paksusti, ja niinkuin oli puhe, kirjoita nyt kaikenlaista, virkkoi veli, pudistaen pois vetelyytensä, joka oli minua koko illan kiusannut.

Anna oli istunut heidän välillään. Minä olin käynyt hänen ohitsensa äidistä veljeen. Tahdoin, että hänen kädenpuristuksensa olisi viimeinen lähtiessäni kotimaasta.

–Hyvästi...

–Hyvästi, onnea matkalle.

Kuinka kuivasti, virallisesti ja kylmästi hän sen sanoi! Kuinka veltto ja kaikkea tunnetta vailla oli hänen kädenantinsa!

Kun muut tulivat minua saattamaan eteiseen, jäi hän saliin sulkemaan pianoa, jonka ääressä hän oli istunut illan hämärässä haaveksien, kun minä tulin. Olin kuullut soiton käytävään ja kuunnellut sitä hetken aikaa oven takana, hengästyksissäni ja sydän kolkuttaen. Hän näkyi nyt ottavan lampun pöydältä, ja minä jo toivoin, että hän ehkä tulee, ehkä valaisee minua alas pimeistä rappusista. Mutta hän vain vei nuotit hyllylle, kääntyi sitten pois, meni salin yli oman huoneensa ovelle ja sulki sen, armottomasti, niinkuin minusta tuntui. Viimeinen, minkä hänestä näin, oli hänen hieno profiilinsa, puhdas poskensa ja kihara korvan juuressa.

Ei, ajattelin minä laskeutuessani alas rappuja, jos et sinä, niin en minäkään! Ja minä annoin ulko-oven vieterin valtoineen vaikuttaa. Rämähtäköön! Ja se rämähti niin, että ikkunat soivat seinällä ja pitkä pimeä käytävä vihaisesti vastasi.

Jumalan kiitos, että siitä nyt vihdoinkin oli tullut selvä! Vielä

viimeiseen saakka oli toivo minua kiusannut.

Nyt ei siitä enää ollut mitään kärsimistä. Ei enempää kuin erämaan kulkijallakaan, kun kangastus yht'äkkiä katoaa eikä hän näe muuta kuin rannattoman hiekka-meren ympärillään. Ja tietää, että hän *ei voi* sammuttaa janoaan.

Ole siis tyytyväinen sinä, sanoin minä itselleni. Mitä se rintasi siellä riuhtoo ja sydän kiljuu! Eihän sinulla ole hätää, kun ei ole pelastustakaan.

Torkkuva ajuri luuhottaa rattaillaan kadunkulmassa, läähättävän kaasuliekin alla.

Bulevardinkadun tuuheat puut ovat synkkänä holvina pääni päällä. Vanhankirkon hautausmaalla hiipii joku kisälli kultansa kanssa.

Yksinäinen huivipäänainen hiljentää kulkuaan ja hivahtaa epäröivänä ohitseni. Sillä oli niin nöyrät, anovat silmät. Olisit ottanut hänet mukaasi, hän olisi ollut siitä niin kiitollinen, hän jo ehkä odotti sinua, melkein seisahtuessaan lyhdyn alle! Huomenna hän olisi tullut saattamaan sinua laivalle, katsellut sinua ihmisjoukosta ja huiskuttanut salaisesti nenäliinaa hyvästiksi. Miksi annoit hänen mennä?

Hän ei voi tulla, Anna! Hän tulisi mielellään, mutta hän ei voi! Vaan elä pane sitä sydämellesi, kultani! Sinä et voi! Elä itke eläkä kuole surusta! Koeta olla iloinen! Parin vuoden päästä minä tulen takaisin ja tuon paljon uusia aatteita tullessani.

Koko Erottajatori on yhtenä ainoana ratinana, kun rattaat ajavat alas Kolmikulmalta täynnä reippaita ylioppilaita, vasta

kaupunkiin tulleita.

Ne ovat nuoria ne, ne huutavat ja hurraavat! Ne nauttivat vielä ne ja niillä on maailma avoinna edessään.

Mutta olenko minä ihan järjiltäni? Katkera ja kateellinen noille, joita hän tuskin tuntee ja jotka kenties eivät välitä hänestä vähääkään, yhtä vähän kuin hänkään heistä! Ainoastaan sentähdenkö, että he jäävät tänne? Mutta sillä oli tuolla tännimmäisellä valkoinen lakki niin rajusti ja huolettomasti sysättyä toiselle korvalle. Sillä olivat olkapäät niin voimakkaat ja musta kihara tukka. Minulla on hattu kuin vanhalla herralla, minä olen raskas ja lihava ja kömpelö.

Pakotan itseni naurahtamaan ylenkatseellisesti tuolle vertailulle. Ja teeskennellyn reippaasti minä kuljen Esplanaadin yli Kämpin ravintolaa kohti, jonka oven päällä kiiluu kirkas sähkölamppu.

Mikä suloinen tunne nousta sinne ylös asuntoonsa, ravintolaansa, numeroonsa! Oven raosta ojentaa niin ystävällisesti kätensä lasku, joka »erehdyksien välttämiseksi annetaan joka päivä». Mikä kodikas tuoksu tässä huoneessa! Mitä erinomaista järjestystä osoittavat aloittamattomat kynttilät, ihan yhtä pitkät, kahden puolen pöytäpeiliä, ja sen edessä porsliininen tuhka-astia, jonka pohjasta luen koneellisesti: »Pohjoismainen Teollisuuskauppa Helsingissä.—Suuri varasto talousesineitä yksityisille ja ravintoloille.»

Miksi ne sanovat, että ravintolahuoneelta puuttuu personallisuutta? Siksikö, ettei siinä näy asujan omaa leimaa,

että se ei herätä muistoja kohtauksista hänen elämässään? Mutta olenhan minä elänyt puolen ikääni ravintoloissa. Nuo tuollaiset mykät tuolit, sohvat ja pöydät, jotka kaikissa ovat toistensa näköiset, ne ovat minulle kuin perintöhuonekaluja.

Ja onhan tuossa muistorikas matkalaukkuni, selällään auki alkovin edessä. Sitä kun viikko sitten maalta lähtiessäni laitoin, oltiin vielä hyvät ystävät. Hän toi puhtaat vaatteeni pesusta, punoittaen talouden hommissa. Yliskamarin rappuja juostessaan oli hän hiukan hengästynyt ja istui huokaamaan tuolille, kädet helmassa.

Hän tahtoi nähdä, mitenkä sitä nyt laitetaan vieraille maille menevää matkalaukkua.—»Vai tuolla tavalla! Ethän sinä, vanhapoika, vielä osaa edes ensimmäisiä alkeita! Mene pois!«—Ja hän työnsi minut syrjään, kaatoi matkalaukun kumoon ja alkoi asettaa kaikkea uudelleen. Hän oli polvillaan lattialla, tukka viehättävässä epäjärjestyksessä. Minun piti ojentaa hänelle tavarat. Valkoiset liinavaatteet laskeutuivat hänen käsiensä lomitse limikkäin, päällekkäin, ja pieninkin lovi sai täytensä kauluksista ja nenäliinoista.

Seisoin siinä kömpelönä ja ihastuksissani. Ei hän noin, jos ei hän minua rakastaisi. Huomenna on minun lähteminen, nyt on oikea päivä. Ja minä sanoin, mikä koko kesän oli kielelläni pyörinyt, että minä häntä rakastan.

En näe hänen kasvojaan. Näen hänen niskansa punastuvan, hän panee vielä pari nenäliinaa, heittää koko tukun kädestään lattialle ja minä kuulen vain kiireiset askeleet rappusista alas ja

jatkuvan salin yli hänen kamariinsa, jonka ovi paukahtaa kiinni.

Pääsen kenenkään häiritsemättä ulos—äiti kalistelee astioita keittiössä—harhailen mäkiä ja metsiä ja kun palajan takaisin rautatierataa myöten, tuskin väistyen vastaan tulevan junan tieltä, niin on hänen ovensa vielä suljettuna. Mutta huoneessani vaatteitteni päällä on kirjelappu häneltä. Hän on pitänyt minua ystävänä, vanhempana veljenään, melkein setänä. Muu ei voi tulla kysymykseenkään. Ei ole virkkanut mitään äidilleen ja veljelleen. Ja pyytää, etten minäkään sitä tekisi. Sillä hän »ei tahdo».

Hän ei tullut illalliselle. En nähnyt häntä ennen kuin seuraavana aamuna vähän ennen junan lähtöä. Kevyt kesäpuku oli poissa ja hänellä oli yllään vakava vierailupuku. Iloisesta, vallattomasta työstä, jota vielä eilen olin vanhan tuttavuuden takia uskaltanut käsipuolesta pyöräyttää, oli hän muuttunut arvokkaaksi neidiksi.

Eikö tässä siis ole muistoja, kalliita, rakkaita esineitä tässä huoneessa! Sillä matkalaukku on vielä hänen käsiensä jaleltä. Miksi ne sanovat, että ravintolahuoneelta puuttuu personallisuutta ja ettei se herätä lähtiessä kaipausta?

Tiesihän jotain kertoa tuo alkovikin, jossa olin viettänyt tämän piinaviikkoni unettomat yöt ja sulkenut, aikamies, itkien syliini tyynyn, jonka nurkassa oli ravintolan leima.

Kuinka hennoin nyt jättää sinut, jossa olin niin sydämeni pohjasta iloinnut! Mutta täytyihän minun! Pois, pois! Lukkoon kaikki! Lukkoon kaikki entisyys ja avain koskeen! Ja polvillani

puristin minä matkalaukkuni armottomasti hakasiinsa, niinkuin olisin tahtonut siinä jonkun hengiltä kuristaa.

Se oli kai minun soittoni, joka kuului aukinaisen oven kautta sähkökellosta tuolta käytävän päästä.

Jahah! vahtimestari!—»Olkaa hyvä ja toimittakaa nämä tavarat laivaan.»

Hyvästi huoneeni! Ja minä kysyin itseltäni puoliääneen, eikö minun ole ikävä lähteä kotoani? Heitä tuossa veräjällä vielä viimeinen lentosuudelma isiesi asunnolle, jonka ikkunoissa hehkuu sinulle hyvästiksi illan sammuva rusko!

Laskeudun alas ravintolan puolelle. Eihän minun näin vain sovi karkulaisena lähteä. Tämä on harvinainen juhlahetki ja täytyy tyhjentää malja sen kunniaksi.

Astuessani alas rappuja, joiden peitetyillä portailla ei kuulu muuta kuin pehmoinen askeleitten käynti, näen isossa peilissä mielihyväkseni miehen, jolla on silmät ivallisesti rypyssä ja jonka suupielet osoittavat ylenkatsetta. Nautin itse tuosta ivastani ja oman mieleni uhasta, jonka yht'äkkiä olen saanut itsessäni nousemaan taas pitkien aikojen päästä. Ja minä tahdon sitä ylläpitää.

Mutta minä tunnen, että on ikäänkuin pohja puhki ja että iva ja uhka laskeutuvat laskeutumistaan.

Ravintolan eteisessä tunnen jalkojeni alla kovan niinimaton. Päällystakki putoaa hartioiltani palvelijan käsiin... Tuossa hän seisoi viime kevännä peilin edessä ja laitteli hiuksiaan ja hattuaan... Suuri ruokasali on valaistu kuin häitä varten.

Kuuluu ääniä sivuhuoneesta, näkyy naisten hattuja, upseerin olkalaput ja joku valkea rinta... Siellä oli syöty kerran yhdessä illallinen koko perheen kanssa, ennenkuin he menivät maalle. —Sali on nyt melkein tyhjä. Oven kohdalla keskellä lattiaa on pyöreä viinapöytä. Sitä on kiertämässä joku pienenlöntä vanha herra, kaljupää, pureskellen kovaa leipää, haarukka iskevässä asennossa. Pari muuta frakkipukuista herrasmiestä, senaatin kanslistia, jotka nähtävästi ovat tulleet joistain pidoista, istuu loitompana salin perällä kahden puolen pientä pyöreää pöytää, otsat melkein yhdessä, puhellen puoliääneen.

Menen liukkaan lattian yli salin etäisimpään nurkkaan. Palvelija on lähtenyt liikkeelle väijymäpaikastaan vastaiselta seinämältä.

Minä en tiedä, mitä tilata. Tuokoon nyt sitten tuutingin!

Mutta kun saan sen ja alan laittaa juomaani, en ymmärrä, mitä ihmettä varten minä olen täällä, ihan yksin, totia tekemässä, keskellä yötä. Yht'äkkiä herpoaa minussa kaikki pinnistys ja minä luuhistun kokoon kuin vyyhti. En jaksaa pitää pystyssä päätäni ja iva ja uhka kaatuvat maahan keinotekoisilta telineiltään.

Sillä onhan tämä oikeastaan äärettömän surullista ja toivotonta.

Hän oli ollut minun viimeinen toivoni. Hän oli taas nostanut jaloilleni minut, joka jo lepäsin koossa, henkisesti hervotonna. Olin aikonut ruveta uudelleen elämään, uskaltanut aukoa eteeni toista tulevaisuutta. Tahdoin toimia, vaikuttaa ja ponnistaa.

Jo olin ojentautunut siihen. Ja nyt oli kaikki taas niinkuin ennenkin. Olin tässä ravintolassa kuin autiolla rannalla, josta jo luulin purjehtineeni pois. Tunsin itseni vielä vanhemmaksi ja voimattommaksi kuin ennen. Ei ollut minussa mikään katkennut enkä tuntenut murtumisen kipua. Mutta kaikki ponsi oli hervonnut. Olin kuin ikäkulu, oiennut luokki.

Viimeisten öitten kuluessa olin raivonnut raivottavani, vaikeroinut vaikeroitavani. Nyt en enää tuntunut jaksavan vaikeroida enkä surrakaan. Olisin ollut tyytyväinen, jos olisin saanut muistot päältäni torjutuiksi. Mutta ne olivat kerta kaikkiaan tottuneet tulemaan tähän aikaan yöstä. Ne tulivat ennen uurrettua väyläänsä. Yhtä selvinä, vaikka ehkä vähän kalpeampina ja värittömämpinä kuin ensimmältä.

II

Minä tunnen hänet pienuudesta pitäen. Ensi kerran sattuu hän silmääni, kun hänen veljensä tuo minut perheeseen ja esittelee minut parhaana ystävänään. Äiti on hiljainen, miellyttävä leski, hellän ja hyvän näköinen ihminen, hiukset jo harmaantuneet. Hän näyttää elävän vain lapsiansa varten.

Tuodaan kahvia sisään ja leipäkorja kantaa pieni kirkassilmäinen tyttö, joka katsoo rohkeasti kasvoihin, jota naurattaa ja joka ei välitä sitä peittää. Niiaus on lyhyt, katkaistu nytkähdys, ikäänkuin pakosta tehty ja armosta annettu, mutta jota samoin kuin lyhyitä helmoja täytyy kärsiä aikansa. Kaksi mustaa palmikkoa ulottuu alapuolelle vyötäisiä. Sinusta kasvaa vielä sydämen kipu monelle, jahka siitä ylenet, ajattelen minä ohimennen.

Meistä tulee hyvät tutut. Käyn usein talossa, ja hänen koulumatkansa sattuvat samoille tunneille kuin minun menoni yliopistoon. Joko minä saavutan hänet tai hiljennän kulkuani, kun näen hänen kääntyvän kadunkulman takaa. Usein saan, silloin kun en satu häntä huomaamaan, lumipallon selkääni. Ja kun pyörähdän häntä katsomaan, kiertää hän nauraen jo toista palloa punottavissa käsissään. Hän on niin aamuntuores, hattu toisella korvalla ja käsipuuhka riippuen nauhassa kupeella niinkuin metsämiehen laukku. Joskus sattuu, että kohtaan hänet kello kahdeksan, kämpiessäni kotiini koko yön kestäneistä

juomingeista. Hän ei aavistakaan, mistä viimeksi tulen, juoksee ohitseni ja töykkäisee minua mennessään. Kun kotiin tultuani riisuudun, pesen pois yölliset liat ja laskeudun koskemattomalle vuoteelleni, on hän hetkisen aikaa edessäni, niinkuin pieni puhtoinen tuttu lintu, jonka usein näkee lentävän editsensä tien poikki.

Hän on nähtävästi ylpeä aikamiehestä kavaljeeristaan, joka niin usein saattaa häntä koulun portille. Vastaantullessaan ottaa hän oikeudekseen kumartaa minulle, ja minä nostan hänelle hattua niinkuin täysi-ikäiselle neidille. Ja usein juoksee hän tyttöparvesta toiselta puolelta katua luokseni ja nakkaa minulle kirjat kannettavakseni, kehuakseen tovereillensa tuttavuudesta. Kun hänelle pistää päähän, saattaa hän sanoa: »Tulkaa nyt meille, olkaa hyvä!» Nimeni on tietysti hänen muistikirjassaan ynnä sen rinnalla runo, ja minä luulen, että olin siihen aikaan hänen »ihanteensa».

Menen kihloihin, ja kun käyn morsiameni kanssa ensi tervehdyksellä, ei häntä saada saliin. Äiti menee häntä vaatimaan, mutta hän vastaa vain: »En tule!» ja piirtää joitain kuvia ikkunan hieken. Kun äiti vielä uudelleen koettaa houkutella, vastaa hän taaskin: »Enkä tule!» ja hankaa ruutua puhtaaksi. Minä näen sen oven raosta ja kuulen äidin toruvan: »Anna, elä nyt tahraa siinä ikkunaa!»

Morsiameni istuu salipöydän ääressä ja selailee valokuvia. Tunnen silmänräpäyksellisen taantumisen tunteissani. Hänen piirteensä näyttävät edestäpäin katsoen niin paksuilta ja

tavallisilta.

Veli kertoo minulle sitten seuraavana päivänä nauraen, että morsiameni, joka oli opettajana tyttökoulussa, oli Annan mielestä »ruma» ja »olevinaan» ja ettei kukaan heidän luokallaan voi häntä sietää. »Kyll' on kanssa maku sillä...!»

Hän katoaa näkyvistäni ja mielestäni useammiksi vuosiksi. Suoritan tutkintoni, muutan maalle ja käyn hyvin harvoin Helsingissä. Minulla ei ole hänestä muuta kuvaa näiltä ajoilta kuin kasvava, hontelo koulutyttö Suomalaisen Tyttökoulun ylemmillä luokilla. Hän on ujompi kuin ennen, ja kerran, kun veli tekee hänelle pilkkaa jostain »flammasta», menee hän loukkaantuneena pois eikä enää ilmesty.

Vasta vuosi sitten ilmestyy hän eteeni nykyisessä muodossaan. Minä olen kyllästynyt oloihin ja elämään maalla, pienissä kaupungeissa, joissa olen ollut useammassa opettajana. Kihlaukseni on jo aikoja sitten purkautunut, uudet liitot myöskin liestyneet. Tarjoutuu tilaisuus matkustaa ulkomaille ja minä tulen keväällä Helsinkiin oppiakseni ranskankieltä. Tulen tänne sillä sisällisellä raivolla, joka syntyy maaseudun yksinäisyydessä, pikkukaupunkien kaukaisissa kolkissa, joissa elon voima tuntuu kuivuvan kokoon ja henki kitistyy ja siitä kärsii. Kaikki siteet olivat katkenneet, vanhempani kuolleet eikä minulla ollut sukulaisia, joista olisin välittänyt. Minulla ei ollut velvollisuuksia ketään kohtaan, ja minä aion elää laajasti, nauttia kerran vielä suuren maailman elämästä monien vuosien kuluttua, ennenkuin kokonaan antaudun vanhenemaan. Tulin Helsinkiin melkein

samanlaisilla tunteilla kuin ensi kerran nuorena ylioppilaana.

Menen suoraa päätä vanhaan tuttuun taloon ja soitan. Täysikasvuinen nuori neiti tulee avaamaan ovea. Minulla on vieläkin se tunne, että hänen kasvonsa, silmänsä, pitkä tukkansa, pyöristynyt povensa, solakka vartalonsa ... että kaikki siinä silmänräpäyksessä, yhdessä ainoassa avauksessa syöpyivät mieleeni niinkuin valokuvaajan lasiin.

—Oo, päivää! huudahtaa hän ja ojentaa minulle ilostuneena kätensä.

Olen sanomaisillani, että hänhän on jo täysikasvuinen neiti ja etten ollut häntä tunteakaan. Mutta mikä estänee minut siitä. Jokin hämärä tarve vakuuttaa itsellenikin, ettei iän ero kuitenkaan ole niin kovin suuri. Enintään viisitoista vuotta,— jonka samassa lasken, astuessani hänen jälessään saliin.

Hän juoksee kutsumaan äitiä, käännähtää oversa ja katsahtaa minuun. Ne keikahdukset ja liikkeet, ne ovat kuin ne minussa tapahtuisivat, ja vereni värähtelevät niiden mukana.

Minä rakastun häneen hetikohta. Aikamiehen, kaikenlaista kokeneen sitkeällä tunteella kiinnyn minä häneen. Hänessä näyttää olevan kaikki se, mitä ennen olen turhaan hakenut. Ei pienintäkään piirrettä, ei liikettä, ei äänen värähdystä, joka minua häiritsisi tai vaivaisi. Ennen, kun olin rakastunut, tunsin hetkellisiä heikkouksia tunteissani, jonkinlaisia lahopaikkoja. Voin löytää vikoja noissa muissa, arvostella heitä kylmästi, ja aina oli minulla aavistus, että rakkauteni on haihtuva—niinkuin oli haihtunutkin. Ja noihin entisiin nähden oli minulla aina

selvillä syyt, minkä tähden heitä rakastin. Nyt en voi niitä löytää. En voi määritellä kiintymystäni. Se on vain, niinkuin se on. Hän on mennyt veriini ensi siemauksella, niinkuin voimakas viini, läpi joka solun ja suonen, nuorentaen ja antaen voimaa.

Kuvittelen samanlaista kuin vuosia sitten, ensi kerran rakastuessani. Rakkauteni on yhtä tunteikas ja käytökseni yhtä lapsellinen. Haen tilaisuutta tavata häntä missä suinkin voin, keksin kaikenlaisia syitä heillä käydäkseni ja illalla ennen maatamenoani kuljen usein hänen ikkunansa alitse. Laiminlyön kaikki tehtäväni, en välitä varustautua matkalle enkä viitsi lukea kieltä, jota varten olin oikeastaan tänne tullut. Tunteeni opettajaneitiä kohtaan ovat melkein samat kuin koulussa ennen. Koetan luikkia läpi niin vähällä kuin mahdollista.

Kevät tulee, meri aukeaa ja minun pitäisi lähteä ensi laivoilla Lyypekkiin. Minä siirrän sen tuonnemmaksi. Etelässä on liian kuuma, Pariisin näyttelyn alkuaikoina on siellä väkeä liian paljon j.n.e.

Me kävelemme silloin tällöin ulkona kahden, katselemme Tähtitornivuorelta merta, joka siintää ja välkkyi, ja satamaa, jossa liukuu laivoja ja lepattaa purjeita ja jota reunustavat valkeanhohtavat rakennukset rantatorin ympärillä. Istumme ennen päivällistä Kappelin edustalla, jossa suihkulähteen ympärillä parveilee ihmisiä uusissa värikkäissä kesävaatteissa. Pienet tytöt myyskentelevät vasta poimituita kukkasia, ja joka kerta kun olemme siellä, sallii hän minun ojentaa itselleen sinisen vuokkokimpun. Hän sovittaa sen rintaansa, tunnustelee

sen tuoksua ja unhottaa sen samassa. Mutta minä olen onnellinen enkä saa silmiäni kukkasista napinlävessä hänen povellaan.

Jos tietäisin, rakastaako hän minua vai onko hänellä ehkä jo joku toinen! Ja yht'äkkiä tulee minulle pelko matkustaa täältä pois niin pitkäksi aikaa sinne jonnekin horisontin alle, toiselle puolelle kaukaisia meriä.

–Välistä minun ei tee mieleni ollenkaan pois Suomesta, minä sanon kerran.

Vaan eihän hän huomaa äänestäni mitään eikä näe silmistäni. Hän tervehtii tuonne suihkulähteen luo erästä ohikulkevaa pitkää, kaunista ylioppilasta. Kostuttaa lasilla huuliaan ja sanoo hyvin huolettomasti, yhä seuraten silmillään ylioppilasta:

–Miksei? Eikös ole hauska päästä näkemään maailmaa...?

Olisikin liika vaatimus, että hän nyt jo olisi ehtinyt rakastua minuun, lohdutan minä itseäni. Mutta ajatus siitä, että hän jää tänne ja ehkä on kihloissa, kun tulen takaisin, alkaa minua yhä enemmän vaivata. Minä olen kateellinen kaikille, sillä minä näen, että häntä aletaan jo huomata. Usein kääntyvät kävelijät jällelleen häntä katsomaan. Helsingin herrat ovat keksineet hänessä uuden kasvavan kaunottaren. Hän on huomannut sen itsekin. Joskus nostaa ohikulkijain liian silmiinpistävä ihastus hienon punan hänen poskilleen. Minä tutkin häntä sivulta, seuraan jokaista liikettä ja värettä hänen kasvoillaan. Ilman muuta syytä alkaa hän yht'äkkiä puhua iloisesti ja reippaasti, mikä tuntuu teeskennellyltä eikä minua oikein miellytä. Taikka hän on hajamielinen, kohtelee minua olantakaisesti, ikäänkuin

kiusaa tehden. Kuljen viikkokauden alituksessa aikomuksessa tunnustaa tunteeni. Mutta se siirtyy päivästä päivään ja eräänä kesäkuun ensimmäisenä sunnuntaina he ovat jo lähdössä maalle.

Asema kuhisee koululaisia, hän on veljensä kanssa kiiruhtanut edeltäpäin. Minä pakkaudun järempää äidin kanssa tungoksen läpi, kantaen vaunuun meneviä tavaroita. Soitetaan kolmannen kerran enkä minä ole vielä saanut heitetyksi lopullista hyvästiä, jolloin toivon voivani katseella ja kädenpuristuksellani antaa jotain viittausta tunteistani. Äidille saan sen hät'hätää sanotuksi, ja hän toivottaa minulle liikutettuna onnea matkalle. Mutta Anna seisoo jo vaunun ikkunassa, ympärillään joukko hyviä ystäviä, joita en voi työntää syrjään. Hän ei sitä paitsi näytä huomaavankaan minua. Hän on unohtanut, että lähden niin pitkälle matkalle. Vasta sitten, kun juna lähtee liikkeelle ja minä mieli surkeana seuraan sen yhä kiihtyvää kulkua, huomaa hän minut, nyökäyttää minulle päätään iloisesti ja tyytyväisesti ja vetäytyy vaunuunsa.

Mikä sunnuntai kuumassa kaupungissa, joka on käynyt melkein tyhjäksi! Kuinka minua nyt inhoittaa Esplanaadi, täynnä kisällejä, kaartilaisia ja piikoja. Ja kuinka hermostuttaa tuo iankaikkinen torvien räminä Kappelin edustalla, josta on mahdoton päästä kulkemaan ohi.

Harhailen Eteläsatamassa ja joudun kävelyilläni Katajanokan nenään. Istun siellä kauan aikaa katsellen merta, jonka pinnalla piirtelevät purjeveneet jostain syystä tekevät mieleni yhä surullisemmaksi. Ja kun höyrylaiva, täynnä huviretkelijoita,

poistuu ulapalle liehuvine lippuineen, en minä jaksa enää olla, vaan menen takaisin kaupunkiin.

Minulle tulee päähän mennä heidän asuntoonsa. On olevinaan jotain asiata ja sillä tekosyyllä saan avaimen talonomistajalta. Huoneitten ikkunat ovat kaikki liidutut, taulut, peilit ja kynttiläkruunut ovat valkoisten verhojen sisässä. Eteisen naulaan on unohtunut hattu ja ikkunalla on vanha rikkinäinen hansikas. Piano on suljettuna. Kosketan sitä ja se äännähtää kuin nukkuva, jota häiritään hänen unessaan. Minä menen rinta vavisten hänen huoneeseensa. Sänky on tyhjä, uunissa on papereita ja joku tyhjä pahvilaatikko. Toalettipöydällä on kampa ja siinä muutamia hiuksia. Minä otan ne siitä... Minä sanon, että tämä on hurjaa ja naurettavaa. Koko maailma minua pilkkaisi, jos tietäisi, että olen täällä. Mutta olkoon! Minä en tiedä muuta, kuin että minä rakastan häntä, rakastan järjettömästi, epätoivoisesti.

Loion kauan aikaa salin sohvalla. Joskus ajetaan kadulla, niin että koko huone tärisee. Sitten ei kuulu hiiskahdustakaan, ei muuta kuin kärpästen siipien surina.

Hän ei rakasta minua, minä olen hänelle kerrassaan yhdentekevä. Hän ei muistanut heittää minulle edes hyvästäikään. Mutta vaikka olen näin varma asiastani, toivon minä kuitenkin. Ja minä koetan yhäkin lohduttaa itseäni sillä, että minä en ole osoittanut hänelle mitään ja että hän siis ei tiedä tunteistani. Jos hän ne tietäisi, jos hänelle kirjoittaisin...? Ja minä alan miettiä loikoessani siinä kirjettä hänelle. Minä kehitän tunteeni hänen eteensä, minä sulatan hänet sanoillani,

minä avaan hänelle sydämeni syvyydet, ja hän ehkä heltyy, ehkä antaa ainakin toivoa.

Kolmen päivän kuluttua on minulla kirje valmis, mutta minä en saa sitä lähetetyksi. En uskalla panna kaikkea alttiiksi. Ja niin minä kirjoitan sen sijaan hänen veljelleen ja ilmoitan, että olenkin päättänyt lähteä ulkomaille vasta syksyllä. Niinkuin olin odottanutkin, kutsuu hän minut luokseen maalle.

Toisen luokan mukavalle sohvalle nojaten minä näen vaunun avatusta ikkunasta vihertävät maat, lehdittyvät koivut, vainioilla kyntömiehiä ja rautatieasemat kuin puhdistettuina kesän juhlaan. Niitä on maalattu ja korjattu muutamia ja ohimennessä tuntuu öljyvärin ja asfaltin haju. Pysähdyttäessä kuuluu metsästä peipposen aina uudistuva viserrys ja käki kukkuu kauempana.

Ei ole enää tähteitäkään jalellä ikävästä ja epätoivosta. Minä olen varma siitä, että hän on tuleva minua rakastamaan. Minä tunnen itsessäni voiman, jota hän ei ole voiva vastustaa. »Henkeni voimalla», toistelen minä ajatuksissani. Ja samalla voin minä jotenkin rauhallisesti asettua siihenkin ajatukseen, ettei hän minua rakasta. Siitä syntynyt rauha lisää varmuuttani ja antaa yhä suurempia toiveita onnistumisesta, Ennen kaikkea minun täytyy olla kylmä ja taistella liikaa tuntehiikkuuttani vastaan. Olen laittanut itselleni uuden kesäpuvun, joka näyttää tekevän lyhyen ja lihavan vartalonikin somemmaksi.

Mutta siitä huolimatta vapisen minä hermostuneesti, kun alkaa lähestyä odotettu asema iltapäivällä. Kun juna huutaa

tuloaan, niin sitä säikähdän. Olen lähettänyt sähkösanoman tulostani ja he ovat minua vastassa asemalla, kaikki kolme. Olen hiukan kömpelö käsilaukkuineni. Veli kysyy kuulumisia Pariisista, minä en osaa muuta kuin hämilläni naurahtaa.

Anna on yhä kauniimpi keveässä, kesäisessä puvussaan. Hän on avopäin, ainoastaan päivävarjo suojaamassa auringolta. Hän ja veli alkavat astua edeltä, minä tulen jälestä äidin kanssa. Toivon, että tienhaarassa, joka kulkee radan yli, he meitä odottaisivat. Mutta hän survaa vain porttia pysymään auki eikä katso jällelleenkään.

–Me asumme täällä aivan yksin, melkein erämaassa, sanoo äiti. Oli hauskaa, että tulit. Me ilostuimme kaikki, kun saimme sähkösanomasi.

Että he olivat ilostuneet kaikki, se saattaa minut takaisin hyvälle tuulelle. Toisen portin luona kääntyy Annakin taakseen ja kysyy huutaen äidiltään teelaatikon avaimia.

–Ne kuuluvat olevan kamarin pöydällä! saan minä äidin puolesta huutaa vastaukseksi.

Ja tämä lohduttaa minut täydellisesti. Hänen edeltäpäinmenonsa ei siis ole mikään mielenosoitus, niinkuin jo olin pelännyt. Hän menee edeltäpäin vain siksi, että tahtoo joutua teetä laittamaan.

Istumme kauan illallispöydässä. Hän hommaa emäntänä ja pysähtyy vasta teetä juodessa paikoilleen vastapäätä minua. Kyynärpäät pöydällä ja posket nyrkkeihin nojaten hän kuuntelee minua, vaikka minä joka kerta hänen liikahtaessaan pelkään

hänen menevän. Minä puhun, olen hyvällä tuulella ja kuvaan mielestäni sattuvasti kesäistä Helsinkiä, entistä elämäni maaseudulla ja naurettavia oloja pikkukaupungeissa. Saan hänetkin samaan mielentilaan ja minusta näyttää, että hän tarkastaa minua omituinen, utelias kiilto silmissä.

–Se osaa kuvata tuo, sanoo hän. On hauskaa kuulla, kun hän tulee ja kertoo sieltä ulkomailta.

Kuinka minä sinua äärettömästi rakastan! Minä kun tulen sieltä, niin laitan sinulle pienen hauskan kodin. Kuinka sinä tulet olemaan tyytyväinen ja onnellinen! Et sinäkään voi olla minua rakastamatta. Sinä et voi saada sen parempaa kotia keneltäkään, et mistään. Minä lumoan sinut ympäristön lämpimyydellä, hyvän luontoni hellyydellä, mukavuudella ja hyvinvoinnilla.

Enkä minä tahtoisi koskeakaan häneen. En muuta kuin hänen otsaansa suudella. Se tunne, jolla häntä rakastan, on puhtainta ihanteellisuutta ja se asuu ainoastaan rinnassa.

Ja valvoessani valoisan kesäisen yön minulle osoitetussa ylliskamarissa, minä tulen vakuutetuksi siitä, että tämä hieno tunne, tämä melkein henkinen rakkaus, että se on se, joka oikeuttaa minun saamaan hänet. Minä, joka en mitään usko, minä olen taikauskoinen tässä kohden. Ja minä panen itselleni ikäänkuin koetustyöksi olla hänelle uskollinen tästä päivästä lähtien, ulkomailla, Pariisissa, kaikkialla. Sen päätöksen jälkeen tunnun viattomalta ja puhtaalta ja minä voisin vakuuttaa mielestäni ihan hyvällä omallatunnolla, että todella niin olenkin. Puhtaana eläminen on minulle nyt siveellinen vaatimus, vaikka

ennen olin sellaiselle olkapäitäni kohottanut.

Kesän kuluessa minä tuuditan itseni siihen unelmaan, että hän todellakin on jo minun, että hän rakastaa minua, ja että me vain emme puhu siitä toisillemme, vaikka tiedämme sen kumpikin. En käsitä, että syy siihen ei ole muu kuin ympäristön. Veli on hiukan veltto, loikoilee mieluummin päivät pitkät puutarhan riippumatossa ja lukee romaaneja. Äiti järjestää aina jotain taloudessa. Ja sillä lailla jään Annan ainoaksi toveriksi minä, johon hänen muun seuran puutteessa täytyy tyytyä.

Minä jään heille koko kesäksi. En ajattele matkaani enää, en muuta kuin sitä nykyisyyttä, jossa elän ja jossa minulla nyt on kaikki, mitä toivon.

Mitkä onnelliset päivät! Mikä unelma todellisuudessa! Joka ilta kertaan kamarissani, mitä päivällä on tapahtunut. Se on pääpiirteissään samanlaista melkein joka päivä, ainoastaan vivahdukset vaihtelevat.

Minulla on aamusilla kiire alas ylskamaristani. Tavallisesti kaikki muut vielä nukkuvat, kun laskeudun rappuja alas porstuaan, kuljen hänen ovensa ohitse ja kuulostan. Siellä ei risahdakaan. Avaan ulko-oven, josta jo auringon paiste kuohahtaa vastaan. Veranta on vielä kostea varjopaikoista, ja pihamaalla kimmeltää kaste. Istuudun nurkkaukseen, selin aurinkoon, joka ei vielä kuumenna, ainoastaan lämmittää. Minulla on kirja, mutta en sitä lue. Tuossa on hänen kamarinsa ikkuna. Siinä ei ole kuin toinen uudin edessä. Näkyy tuoli ja sen selustimella hänen leninkinsä liivi. En tahdo katsoa

sinne, mutta näen sen kuitenkin. Toinen edessä oleva uudin peittää hänen vuoteensa. Mutta minä olen näkevinäni hänet nukkumassa, tukka hajallaan, toinen käsi pään alla ja toinen rentona riippumassa sängyn laidan yli, sormet melkein mattoa koskettaen.

Teen kävelyn rantaan. Koko suuri selkä on vielä rasvatyven. Laiturin laudat loksahtavat veteen jalkojeni alla. Kalaparvi karkaa syväyksen reunaan, mutta palaa kohta taas uteliaana takaisin. Purjevene, jonka olen laittanut kuntoon, ei ole liikahtanutkaan eilisestään. Veneessä ovat onget ja uistimet valmiina. Lahden toisella puolen on rautatieasema. Asemapäällikön valkea vene hohtaa teloillaan päiväpaisteessa. Tavarajuna seisoo siellä odottamassa. Se on varmaankin seisonut jo tunnin. Savukiemura veturin piipusta kohoo rauhallisesti ja hitaasti. Sillä ei ole kiirettä silläkään näin salon sydämessä. Vihdoin se viheltää, niin että kaikuu ympäri järven rantoja, ja lähtee puhkuen menemään. Noustessani takaisin pihaan, kuulen vielä kauan pyörien heikkenevän kolinan.

Hän ei ole vieläkään noussut. Istun ainakin tunnin entisellä sijallani verannan nurkassa. Olen lukevinani, mutta en tiedä, mitä luen... Nukkukoon hän vain, ei minulla ole kiirettä, hän on oleva koko päivän minun, tämän niinkuin eilisenkin.

Vihdoin kuuluu liikettä hänen huoneestaan, sukkasillaan astumista. Ikkunaan ilmaantuu jotain valkoista, joka vetäytyy äkkiä pois. Paljas käsivarsi kurkottaa tuolilta leningin liivin, ja uudin putoaa eteen.

Minulla on vaikea, pitkä, epätietoinen puolen tunnin iankaikkisuus. Jos hän luulee minun asettuneen katsomaan... Vasta sitten rauhoitun minä, kun kuulen ensin hyräilyä ja sitten raikasta laulua. Nousen kävelemään edestakaisin verannalla. Hänen ovensa käy, hän tulee esiin virkeänä kuin varpunen. Posket ovat punakat kuin kätkyestä vasta nousseen pikkulapsen.

–Huomenta!

–Huomenta!

Hän noutaa kahvipannun verannan pöydälle, me emme malta odottaa muita ja juomme kahvimme kahden. Hän on minun nuori, pikku vaimoni, meillä on jo oma talous, me elämme täällä kaukana muista, tyytyväisinä ja onnellisina. Kuinka tekisi mieleni huomauttaa siitä, antaa edes hieno viittaus ajatuksistani! Mutta minä pelkään, että jos kuuluu pieni risahduskaan, niin karkaa arka hirvi näkymättömiin. Muiden läsnäollessa uskallan puhua rakkaudesta ja tunteista. Kahden kesken emme koske muihin kuin ihan tavallisiin asioihin.

Me keskustelemme päivän ohjelmasta.

Ensin on nostettava verkot, jotka edellisenä iltana olimme laskeneet. Työnnän veneen teloiltaan, ja hän auttaa tullost. Hän tahtoo asettua airoihin, ja minä meloskelen perässä, kaislikkorantoja me luikkailemme tyyninä aamuina, ja airojen kalke kuuluu niin selvästi ja kuulakasti. Vesi välähtelee airon lehdessä ja tippuu kirkkaaseen pintaan, kun hän lakkauttaa soutunsa ja sanoo jotakin. Keskustelu on kalastuksesta, siitä, mihin huomenna heitetään pyydykset. Olemme pian oppineet

tuntemaan kalaluodot ja kutupaikat. Lasketaan verkot milloin minkin onnella. Hän on ihan innostunut ja hän hehkuu ilosta nähdessään ainan tutisevan merkkinä ison kalan noususta. Ja hän on tosi vihassa, jos se veneeseen pääsemäisillään potkaisekse irti ja sukeltaa syvyyteen. Hän toruu minua, sanoo »siksi» ja »semmoiseksi». Mutta minä olen siitä mielissäni! Hän on silloin ikäänkuin lähempänä, tulee tutummaksi.— Missä hommassa hän on, kun verkot pannaan puikkarille ja hän pidättää itselleen oikeuden päästellä saaliin irti ja selvitellä sotkeumat! Minä en saa koskeakaan, hän tahtoo itse, ja hän puuhaa siinä, hihat käärittyinä kyynärpäihin, helmat nostettuina ylös ja sormet niin suomuksien vallassa, ettei hän voi sysätä hiusta otsalta, vaan täytyy työntää se käsiselän avulla korvan taakse. Minä seison ulompana, poltan paperossia ja sanon melkein joka kerta: »No, me sitä ollaan niitä maailman parhaita kalamiehiä»—joka on tullut pysyväksi sukkeluudeksi. Iltapäivällä me sitten usein purjehdimme. Alussa oli velikin mukana, mutta ei viitsinyt kauan. Anna tavallisesti kuitenkin aina muodon vuoksi kysyy:

—Etkö tule purjehtimaan?

—En jouda.

—Et jouda! Saisiko kysyä, miltä töiltäsi et jouda?

—Minä luen, niinkuin näet.

—Näytä, mikä kirja se on?—Oblomoff.

—Sinä et sitä ymmärrä, mutta se on hienointa psykologiaa, mitä minä ikinä olen lukenut.

—Tiedän ... ja sinä olet juuri itse tuollainen samanlainen

Oblomoff.

—Ehkä olet oikeammassa kuin luuletkaan.

—Mutta me purjehdimme, me! Hyvä toki, etteivät kaikki ole sellaisia vetelyksiä kuin sinä!

Noihin tuollaisiin laihoihin, tavallisiin suosionosoituksiin panen minä aina erityisen merkityksen ja koetan selittää ne edukseni.

Pidän perää, ja hän hoitaa nuoria. Hän istuu lähellä minua peräkehyyksen sisässä ja tottelee täsmälleen komentoani, jonka aina annan virallisella, käskävällä äänellä. Hän on laittanut itselleen sinisen väljän merimiespuvun, ja päässä hänellä on pyöreä matruusilakki, jonka silkkiset nauhat hulmuavat suorina tuulessa. Valkeata peräpurjetta vastaan, johon aurinko häikäisevästi paistaa, on musta tukka ja tuo hieno puhdas profiili, jota en väsy katselemasta.

Tuulee vinhasti. Hän ei kiinnitä nuoraa tappiin, vaan pitää sen kädessään, valmiina hellittämään vihurin tullessa. Hän vetää käsillä ja ponnistaa jaloilla purren pohjaan. Hän nojaa taapäin, painaakseen kallistuvaa venettä tasapainoon. Vyötäinen on niin voimakas ilman kureliiviä, kädet ovat jäntevät ja jalkapöytä korkea. Minä olen eteenpäin kumarassa, toinen käsi peräsimestä ja toinen peräpurjeen nuorassa, ja tähtään hänen niskansa taitse ja purjeen ainan alitse menon suuntaa. Laine kuohuu laineen perästä, pursi nousee ja laskee, ja Anna tuossa asemassaan, purje ja koko etupuoli venhettä—ne kiinnittyvät yhdeksi kokonaisuudeksi, samaksi olennoiksi, jota minä johdan ja vien

tuonne siintävän ulapan perille kohti jotain kaukaista kalliosaarta tai valkoiselle paistavaa merimerkkiä pitkän etäisen niemen nenässä. Joskus särkyä iso laine kokkaan ja pirskahtaa perään saakka. Hän saa räiskähdyksen kasvoilleen ja olkapäilleen. Hän huudahtaa ja nauraa samassa, mutta ei muuta asentoaan eikä pyyhki pisaroita poskiltaan.

Auringon laskeutua tuuli, ja laimeata laitaista kuljemme me hiljalleen kotia kohti. Kokkapurjeen nuora saa nyt olla solmussa ja helposti, vetreästi, niinkuin voideltuina, viiltävät laidat vettä, lainetta tekemättä. Hän on siirtynyt kokemmaksi maston juurelle, on selin minuun ja katsoo eteensä pitkin järven pintaa, viistättäen joskus vettä kädellään. Hän hyräilee, näyttää olevan omissa ajatuksissaan, niinkuin olisi yksin... Kun tietäisin, mitä hän tuossa ajattelee, kun voisin aavistaa, mikä mielipide hänellä on minusta! Eikö hän kertaakaan näillä yhteisillä retkillämme ole yhdyttänyt itseään ajattelemasta, etteikö hän ehkä rakasta minua ja enkö minä häntä... Mutta minä en ole sitä nähnyt kertaakaan hänen katseestaan, en voi selittää edukseni ainoatakaan liikettä, en ainoatakaan äänen värettä.

Конец ознакомительного фрагмента.

Текст предоставлен ООО «ЛитРес».

Прочитайте эту книгу целиком, [купив полную легальную версию](#) на ЛитРес.

Безопасно оплатить книгу можно банковской картой Visa, MasterCard, Maestro, со счета мобильного телефона, с платежного терминала, в салоне МТС или Связной, через PayPal, WebMoney, Яндекс.Деньги, QIWI Кошелек, бонусными картами или другим удобным Вам способом.